

Sárffy Ferenc a naszád végében állt, két könyökére hajtotta fejét, hallgatta a királyné beszédét. Mióta a hadjárat megindult, mindig a király közelében kellett tartózkodnia.

Csepelen Lajos király elbúcsúzott a királynétól.

- Sohasem látlak többé - súgta csendesen.

Alig lehetett elszakítani őket egymástól. Nagy nehezen lóra ültek. Mária kendőjével sokáig integetett távolodó férje után. Talán a folytonos hátranézegetés volt az oka, hogy a király nem vigyázott lova kantárjára, és a paripa az úton gödörbe lépett. A király leesett a nyeregből, a megsántult lovat pedig nyomban ki kellett végezni. Estére Ercsiben a konyhatűz körül sokat beszélgettek erről. Sárffy se merte jó ómen-

nek nevezni. Ezután lassabban haladtak tovább. Háromezer ember tartott a királlyal, bizony nagy port vertek fel az országúton. Csak úgy találomra lehetett megmondani, hogy merre járnak az esztergomi érsek bandériumai. A felszálló porfellegetben csupán a külföldi szerzetesek lobogói látszottak. Messzi zárdákból jöttek Magyarországra, mindegyiknek kard volt az oldalán.

Nyugodtan vonult a sereg Pentelén, Dunaföldváron, Pakson, Tolnán át. Mohácsnál találkoztak a kalocsai érsekkel, Tomori Pállal. Elnyűtt posztóból varrott csuhát hordott, mint a legrongyosabb szerzetes. Földúltan rontott be, hogy hol maradtak a társzekerek a hadi-szerekkel meg a fegyverekkel?

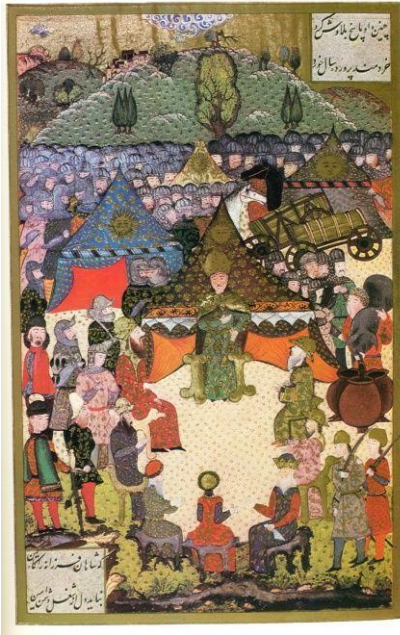
- Útban vannak - felelte Lajos király.

Tomori nem engedett.

- Hol vannak az ágyúk? - bömbölte a király sátra előtt. Ki merte volna ennek az őrjögő papnak megmondani, hogy az ágyúk a dunai hajókon maradtak, mert nem volt elég idő az elszállításukra. Délután Tomori lecsillapodott, összeszedett nyolcvan ágyút, a csata további sorsát majd eldönti a hagyományos magyar vitézség.

- Mert a magyarok élhetnek mulyán, de a halállal szemközt bátrak szoktak lenni - mondta orátori hangon a kalocsai érsek.

Ennyien már régen nem gyűltek össze a török ellen, voltak vagy harmincezren. Az okoskodók mondták, hogy a török olyan nagy erővel támad, mint még soha. Százezren közelednek! De hát mire való a magyar vitézség, amely sohasem ijedt meg a kétszer anynyi ellenségtől? Itt volt Tahy János, a brámai perjel, a hadaival Bánffy János, Pogány Simon, Erdődi, a zágrábi püspök. Minden vitéz nehéz vértekkel, sisakokkal, kardokkal felszerelve, mint

dicső elődeik, amikor harcba szálltak. A lovakon hadi patkó, amely szétzúzza az ellenség fejét. Íjpuska meg közönséges íj a gyalogosoknál. A királyi bandériumban azonban valódi puska is akadt.

Alkonyatkor a király szemlére indult a táborban. Sétáját távolról követték az udvari emberek, köztük Sárffy Ferenc is. Éppen végeztek volna, amikor Nagynyárád felől Pekri Miklós katonái egy csomó török foglyot hoztak.

- Kémkedtek a kutyák - jelentette Pekri Miklós.

Tomori szemügre vette a foglyokat:

- Hm - dörmögte -, ezek nem kémek, ezek rendes janicsárok, látom, hogy spanyol lőfegyverük van.

Tomori Nándorfehérvárnál már elég törököt látott életében. Vallatóra fogta őket...

- Bali bég a parancsnokuk, a híres lófarkas csapatvezér. Jó lenne, ha Pekri uram visszafordulna Nagynyárád felé, amerről most jött, és a Német-Boly felé vezető országúton körülnézne, hogy nincs-e ott elrejtőzve török sereg, amely bennünket hátulról megtámadhatna.

Pekri uram azonban nem az az ember volt, akinek egy barát parancsolhatott volna.

- Eb ura fakó, most jövök Nyárádról, és elhozám magammal az összes törököt. Menjen a fővezér úr maga, ha több törököt akar fogni.

Lajos király szomorúan hallgatta a pörlekedést.

- Hát senki sem megy Nyárád felé? - üvöltött

Tomori, aki híres erőszakos ember volt, de ő volt a legderekabb, leg-ravaszabb kapitányunk.

- Itt vannak a vitézlő szerzetesek a rendekből és kolostorokból. Azoknak parancsoljon az érsek úr - kiabált vissza Pekri Miklós.

Sárffy ezen az estén még több veszekedésnek is tanúja volt. Drágffy János támadt Horváth Simon főpincemesterre, mert elrejtette a borokat a vitézek előtt.

Tharczay János pedig Henriket, a dolinai várgróft korholta. Rajta kérte számon, hogy a csehországi nemesség miatt ilyen kevés számban vesz részt az ütközetben. Már majdnem egymásnak estek, de híre jött, hogy reggelre csata lesz, hajnalban indulni kell, mert a török Mohács alatt van.

- Majd elintézzük csata után - mondogatták fenyegetőzve a várgrófék. Dehogyan gondolt arra valaki, hogy ez lesz az utolsó éjszakájuk, azelőtt a hosszú nagy éjszaka előtt, amelyből aztán nincs visszatérés.

Sárffy fél szemmel szundikált a király sátrának közelében. Sehogy se ment a fejébe, hogy csata előtt a királynak nem jutott eszébe levelet írni, segítséget kérni. Itt is, ott is akad még valaki, király vagy püspök, aki küldhetne hadakat, ha akarna. Móré uram, a pécsi püspök ezer darab

aranyat kötözött a derekára, éjszaka rejtette övébe, ruhájába, azt is kölcsön lehetne kérni jó záloglevél ellenében. Sehogy sem tetszett Sárffynak, hogy a király, amióta Budáról elindult, senkitől sem kért kölcsönt. Így tett az apja is, amikor halálát érezte közeledni.

A csillagok nagy messzeségben pislogtak. Kölked község felől kakasszó hallatszott. Batthyány és Tahy csapatai indultak el legelsőnek, mert nekik a jobb szárnyon legmesszebbre volt dolguk. Sárffy homlokát kiverte a veríték. Mögötte kétezer ember várta

türelmetlenül a hajnalt. A bal szárnyra Perényi Gábor katonái indultak el, mikor még olyan sötét volt, hogy a sátrak köteleit sem lehetett látni. Sokan búcsúzni jöttek a királyhoz, aki a sátra előtt fogadta híveit. Tarczay a királyi kamarások háromezer főnyi seregét fogja parancsolni. Korlátkövy Péter a főurak bandériumában tartja fenn a rendet. Trepka és Schlik a zsoldosokkal, szerzetesekkel, németekkel, csehekkkel, tótokkal már éjfélkor elindultak.

- Hát mi hova megyünk, uram királyom? - kérdezte Sárffy.

- Te, édesanyám hűséges testőre, te vagy a legmegbízhatóbb emberem. Csak maradj mellettem, hátha lesz valami üzennivalóm a királynénak, mikor már nem tudom mozgatni a kezemet - mondta a király. A sötétségből kibontakozó arca, szakálla, haja szinte világított a szürkületben. Talán Urunk, Jézusunk volt ilyen, amikor a Golgotára kísérték.

A páncélok, vérték, fegyverek ezüstösen, fényesen csillogtak a sátorban.

- Ezt a mellvértet - mondta Sárffy, amikor segített a királynak felöltözni - tegnap kipróbáltam az egyik török fogoly lőfegyverével. Nem lyukasztja át a golyó még tíz lépésről sem.

- De nehéz is - felelt a király.

Sárffy felöltöztette a királyt talpig vasba.

- Ne felejtse el felség a pecsétgyűrűjét - szólt Sárffy, s a király jobb kezének mutatóujjára felhúzta a magyar címerrel ékesített arany pecsétgyűrűt. *Ludovici II. regis* volt a pecsétgyűrű felirata, régi, boldog napokban sokszor nyomták ezt mindenféle levelekre!

A király, mielőtt sisakját fejére tette volna, letérdelt a sátorban, meggyónt, imádkozott, és megáldotta magát gyóntatójával, a szerémi káplánnal.

Még egy pillantás a király ezüstös színű arcába, mint valami túlvilági látomásra... Aztán ráborult a sisak a király fejére.

Mikor lóra ültek, Sárffy ráeszmélt, elfelejtettek reggelizni, pedig nem szokott ilyesmiről megfélekedni, amikor harcba indul.

A király elpusztult lovát egy nagytermetű német ló váltotta föl a csatába menet, amelyet Ferdinándtól kapott, hogy teljes biztonságban induljon az ütközetbe. A lovat sokszor kipróbálták az ugratásokban, a vadászatokban, a lovagjátékokon. Nem hibázott soha. A király vaskesztyűs kezében erősen fogta a kantárt, erre volt szüksége a bikavérű paripának. Vajon meddig tudja erejével fékezni ezt a hatalmas állatot? Sárffynak nem tetszett, hogy a lovával is birkóznia kell a királynak. Jobban szerette volna látni jól futó, hosszú sörényű magyar lovon, amilyent Báthory István nádor, Bánffy János, Telekessy Imre, Erdődy Péter választottak maguk alá. Sárffy is amolyan könnyű lovacskán üldögélt, amelynek nem a szügyében, hátában, hanem a lábában volt az ereje.

*

Nem tartott sokáig az ütközet, talán két óra sem volt. Amikor vége lett, Sárffy csak azt nézte, merre meneküljenek az ordító török elől. Nagyon sokan voltak a pogányok, nem bírtak velük. A király is levágott néhányat közülük, mert ott verekedett Sárffy mellett az első sorban. A győri kapitány se tudta, hány kutyafejű bukott el a kardja alatt. Nagy szomorúság volt a

szívében, nem tudott kedvére verekedni, mint hajdanában Nándorfehérvárnál. Maroknyian voltak a mindenfelől rájuk özönlő pogányok között. A magyarok földre tiporva haldokoltak.

Ki tudja mi történt tőlük messzebb, ahová a szem el nem láthatott a tengernyi török miatt? Bizonyára ott is úgy szorongatták szegény magyarokat a kutyafejű sáskák, mint itt középen, ahol

Lajos király oldalán Sárffy is harcolt. Talán győz Drágffy a jobb szárnyon? Talán tartja magát Perényi balról? De nekik menekülni kellett, ha nem akartak az egyre özönlő, rájuk zúduló pogányok fogságába esni.

- Szegény Magyarország! - hallotta Sárffy a király jajkiáltását. Golyó találta el mellvértjét, de nem sebesítette meg.

Sárffy megragadta a király lovának zabláját. A szilaj német ló nehezen engedelmeskedett, beleizzadt, amire a lovat elkormányozta az első hadisorból. Aztán neki a mezőnek, neki a Csele-pataknak, amely piszkosan, sárgán kavargva futott csúszós partok között.

- Bele a sarkantyúját! - kiáltotta Sárffy a királynak. Mindketten átugrattak, s partot értek. Utánuk a jókora kíséret többi tagja, Szapolyai János testvére, Szapolyai György szerémi gróf és Tomori Pál fővezér is.

Átvergődtek a mocsáron keresztül, s vitték, vezették a királyt Szekcső faluba, a plébános házába. Az éjszaka nagyon sötét volt és zuhogott az eső, két mérföldre lehettek az ütközet helyszínétől. A plébános szobája meleg volt. Lajos királyt kivetkőztették páncéljából és sisakjából. Az uralkodó fáradtan ült, Sárffy parancsot adott, készítsenek neki vacsorát.

- Egyék hamar királyi felség, mert a törökök gyorsan utolérnek - mondta Tomori, majd Szapolyai Györgyhez szólt:

- Nagyságod menjen szállására, én is hasonlóképpen az enyémre. Ne késlekejünk, mindjárt lovagolnunk kell Buda felé.

- Én kész vagyok - mondta Szapolyai György -, menjen csak tisztelendő uraságod a szállására, én bizony a királlyal maradok.

Tomori elment katonáival, hogy valahol megpihenjen. Lámpásokkal keresett a faluban megfelelő házat, ahol éjszakázzon.

Szapolyai György, az erdélyi vajda fivére megvárta, míg a király megvacsorázott, aztán durván rászólt:

- Te táncos király! Te parázna király! Te igazságtalan király! Elvesztetted Magyarországot, családunk összes birtokát!

Dühösen megragadta hajánál fogva a királyt, és jobb oldalába három helyen beledöfött a háromélű cseh karddal.

Sárffy, Czettritz és a királyi kíséret tagjai szinte megdermedtek, s döbbenten nézték végig a jelenetet. Valaki kisurrant, s Tomori szállására futott a szomszédba.

- Gyorsan, gyorsan nagyságos uram, mert megöli Lajos királyt Szapolyai György.

Tomori azonnal felkelt és tombolva rohant katonáival a paplakba. Rárohant Szapolyai Györgyre, s megölte. A gróf egyik hadnagya pedig Tomorit szúrta le. Még sokáig tartott a harc Szapolyai és Tomori hívei között. Sárffy megsebesült, menekülnie kellett, bevetette magát az ingoványba. Azon az éjszakán házakat gyújtottak fel, oly nagy volt a zaj, hogy mér-földekre hallatszottak a kiáltások. Hajnalig tartott a küzdelem. Szapolyai György csapata megmaradt, Tomori Pálból kevesen menekültek meg.

Szapolyai népe tanácsot tartott, s a merénylő grófit meg Tomori Pált a falu templomában egy márványsírba tették. A királyt lepedőbe göngyölték, mezítláb, fedetlen fejjel, a királyné hímezte aranyos ingben, nyakában aranyláncon függő kis keresztel, aranygyűrűjével az ujján. Aztán beburkolták vértől ázott ruhájába, s visszavitték a patakpartra, közel Csele faluhoz. Kis gödröt ástak éjjel, lámpák fényénél, s eltemették.

Sárffy elvergődött Bátaszékre, s a falu plébánosa elrejtette. Hetekig ápolták, míg lábra állt.

